

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theses Vniversae Theologiae Speculativæ, Sacramentalis,
& moralis**

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

Liber III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42284

Mortaliter peccans dicitur valdè improprie Deū, ex se, destruere, quatenus ultimum finem suum constituit in creatura.

Pœna damnatorum sive damni, sive sensus est simpliciter finita. Est tamen inter illas discrimen, nam prior est infinita secundum quid, posterior verò simpliciter finita.

Pœna sensus non est æqualis in omnibus damnatis; at pœna damni, ut privatio visionis Dei est in omnibus æqualis, non autem ut pœna.

Res. 6. Infantes qui cum solo originali moriuntur, non puniuntur pœna sensus; puniuntur tamen pœna damni.

Ex communi sententia, privatio visionis Dei non est conjuncta in infantibus, cum tristitia & dolore.

Imò aliqui probabiliter existimant, eos habere perfectam cognitionem rerum naturalium, adeoque potiri beatitudine quadam naturali.

LIBER III.

DE FIDE.

CAP. I. **O**bjectum materiale primarium fidei est *Res. 1.* Deus; quod intelligendum est de Deo absolute, ut Deus est, seu sub ratione Divinitatis.

Totale verò & adæquatum fidei objectum est, quicquid sub divinam revelationem cadit.

Ejusmodi res omnes non sunt ex se, & ex proprio merito æquè credibiles, sunt tamen quatenus omnes à Deo sunt revelata.

Res. 2. Deus est formale objectum fidei, seu id quo intellectus noster movetur ad assentiendum rebus revelatis.

Hoc autem Deo competit, quatenus est prima veritas, quæ nec falli potest, nec fallere; non autem quatenus est Deus, aut misericors, &c.

Vera-

Veracitas divina resolvitur in Divinitatem, velut in causam virtuales effendi, non ut in motivum assentiendi.

Res. 3. Deus ut revelans, pertinet ad objectum formale fidei, ita ut credamus aliquid, non modo quia Deus revelans verax est, sed etiam quia ipse illud revelavit.

Cognitio finis est tantum id quo finis cognoscitur, at revelatio divina est id etiam quod cognoscitur & approbatur.

Deus est primarium objectum virtutis Theologicæ, revelatio tamen spectat ad totale objectum fidei, & beatitudo formalis ad totale objectum spei.

Non est absurdum credere, Deum esse veracem, quia ipse dixit: secus, id credere de homine, qui falli potest, & fallere.

Credimus articulos fidei esse veros, & revelatos, propter revelationem; sicut per lumen video colorem, & lumen ipsum.

Res. 4. Revelatio publica facta toti Ecclesiæ sufficit ad objectum formale fidei, quamvis absolute necessaria non sit, sed sufficiat revelatio privata.

Actus fidei elicited ex revelatione privata, est ejusdem speciei cum illo qui elicited ex revelatione publica.

Unde fides dicitur Catholica, per accidens: & Ecclesia sola est certa fidei regula, ordinariè tantum.

Res. 5. Revelatio ad fidem spectans debet esse obscura, ex parte rei revelatæ; ita ut quod creditur non cognoscatur clarè, ut in se est.

Imò fides per se fundari non potest in revelatione, quæ sit evidens, ex parte sui.

Ex multorum sententia, primus Angelus evidenter cognoscebat revelationem, quam habuit in vis, esse à Deo.

Fides tamen potest esse in eodem subjecto, simul
b
cum

cum evidentia revelationis; ut patet exemplo primi Angeli, B. Virginis, & Apostolorum.

Ref. 6. Nunquam Deus de facto falsum dixit, neque potest de lege ordinaria, vel absoluta dicere falsum.

Quod ita debet intelligi, ut Deus neque per seipsum, neque per alium mentiri possit.

Non potest Deus aliquem directè inclinare in errorem: & scriptura quæ aliquando oppositum videtur indicare, permissivè intelligenda est.

Ref. 7. Revelatio virtualis, seu mediata non sufficit ad fidem, sed tantum assensum Theologicum.

Eò ipsò quòd Deus revelat Christum esse hominem, formaliter censetur revelare eum anima rationali præditum esse, non tamen esse risibilem.

Neque etiam ad fidem sufficit falsa revelatio, quæ vera existimetur: unde Idiotæ multa credentes, ut à Deo revelata, quæ revelata non sunt, ut sic actus veræ fidei non eliciunt.

Potest tamen voluntas elicere veros actus virtutum moralium, circa falsa objecta, quæ ut vera ab intellectu repræsentantur.

CAP. II. *Ref. 1.* Ad fidem requiritur propositio aliqua rerum credendarum, per quam res illæ fiant evidenter credibiles.

Unde evidentia requiritur, non circa res ipsas fide creditas, aut earum veritatem, sed circa earum credibilitatem.

Non rarò duæ propositiones contradictoriæ sunt evidenter credibiles, quamvis earum altera sit impossibilis.

Qui non habent evidentiam credibilitatis, non habent fidem perfectam; possunt tamen rudes, beneficio pastorum, ejusmodi evidentiam assequi.

Ref. 2. Multa sunt motiva nostræ fidei. 1. quòd nihil tradat, quòd falsitatis convinci possit. 2. Quòd mores sanctè instituat. 3. quòd à paucis hominibus doctrina
& po-

& potentia destitutis, in totum orbem introducta sit. 4. quòd illius doctrina sit antiquissima. 5. quòd à viris fide dignissimis sit prædicata. 6. quòd ab infinitis hominibus omnis ætatis, & sexus, inter atrocissima tormenta sit defensa, & confirmata. 7. quòd innumeris fere miraculis; variis temporibus & locis illustrata fuerit.

Ref. 3. Admittenda est in Ecclesia infallibilis aliqua fidei regula, quæcunque illa sit, per quam vera à falsis certo distingui possint.

Ut quis teneatur rem aliquam credere tanquam infallibilem, requiritur ut proponens eam confirmet, per aliquam infallibilem fidei regulam.

Semper fuit in mundo Verbum Dei scriptum, aut non scriptum, ex quo sumi potuit infallibilis fidei regula.

Ref. 4. Scriptura sacra est infallibilis fidei regula, tanquam verbum Dei, in quo quicquid continetur est verum, & fide divina credendum.

Scripturæ sacræ, etsi obscuræ, verus sensus haberi potest ex definitionibus Ecclesiæ, aut communi Patrum interpretatione; qua ratione est certa fidei regula.

Traditio non scripta est etiam fidei regula, eaque non minus certa, quam verbum Dei scriptum.

Sicut ea scriptura, quæ iudicio Ecclesiæ canonica est, facit certam fidem, ita & traditio quam Ecclesia, ut divinam habet.

Ref. 5. Præter scripturam, & traditionem, ponenda est in Ecclesia, aliqua alia fidei regula, quæ res credendas infallibiliter proponere possit.

Unde Patres agnoscunt in Ecclesia Judicem visibilem, qui in rebus dubiis consuli possit, & ad quem spectet, quid credendum, quid non credendum sit, statuere.

Hæc regula nihil statuit esse de fide, nisi quod per scripturam, aut traditionem tale esse iudicat:

quare hoc illius iudicium infallibile esse debet.

Nec mirum quod legum explicatio ad iudicem inferiorem spectet, aut quod homo infallibilitatem habeat, ut specialiter dirigitur à Spiritu S.

Fides resolvitur in revelationem Dei, ut in rationem credendi; in auctoritatem verò Ecclesiæ, ut in regulam infallibilem qua proponitur, quid revelatum sit.

Ref. 6. Concilium generale à summo Pontifice convocatum, & approbatum, non potest errare in fide, adeoque est infallibilis credendorum regula.

Hinc damnatus est Arius in Concilio Nicæno, Macedonius in Constantinopolitano, Nestorius in Ephesino, Eutiches in Chalcedonensi, Lutherani, & Calvinistæ in Tridentino.

Vulgatumque est ex Gregorio magno, prima quatuor Concilia generalia recipienda esse, sicut quatuor Evangelia.

Probabilior est eorum sententia qui dicunt, Concilium generale ante approbationem summi Pontificis, posse errare in fide.

Non tamen requiritur talis approbatio, quando definitiones factæ sunt à Concilio, juxta particularem instructionem, per Legatos, à Pontifice præmissam.

Imò valde probabile est, Deum nunquam permisurum ut ejusmodi Concilium de facto erret, si in veritate indaganda rectè & sincerè procedat.

Ref. 7. Romanus Pontifex, in quantum Petri successor in primatu Ecclesiæ, in decidendis fidei questionibus errare non potest.

Non etiam potest errare in rebus ad mores spectantibus, præcipiendo aliquid saluti repugnans, vel prohibendo id quod ad eam necessarium est.

Unde errare nequit in Canonizationibus Sanctorum, neque in approbatione alicujus Religionis, quoad substantiam.

CAP. III. *Ref. 1.* Ad actum fidei Catholicæ prærequiritur

quiritur actus aliquis voluntatis, à quo proximè imperetur.

Intellectus ab objecto evidente, quamvis nolens, trahitur ad assensum, ab obscuro autem non movetur, nisi mediante pio affectu voluntatis.

Fides non innititur evidentia credibilitatis, tanquam motivo credendi, sed tantum testimonio Dei obscure cognito.

Ad fidem prærequiritur duplex actus voluntatis, & ad scientiam unus sufficit. Unde illa dicitur libera, hæc necessaria.

Res. 2. Actus fidei Catholicæ per se non nititur discursu, sed est simplex assensus, quo intellectus judicat, aliquid esse verum, quia Deus id revelavit.

Unde inter Theologiam, & fidem illud est discrimen, quod illa innititur discursu, hæc verò nequaquam, sed soli revelationi Dei.

Credere aliquid, quia Deus id revelavit est unicus actus intellectus; sicut amare proximum propter Deum, est unicus actus voluntatis.

Res. 3. Actus fidei potest reperiri in eodem subjecto, cum evidenti cognitione ejusdem objecti.

Credimus Deum esse, quia Deus id revelavit; & tamen hoc etiam nobis evidenter constat per lumen naturale.

Potest idem simul esse evidens, & obscurum, quando per diversa media cognoscitur, ut patet in exemplo allato.

Habitus fidei in patria non manebit, posset tamen absolute cum clara visione permanere, & habere suum actum.

Res. 4. Assensus fidei secundum se, seu ex proprio objecto est bonus & honestus; imò talis actus adeò bonus est, ut non possit fieri majus.

Possimus tamen malè uti quibusdam habitibus intellectualibus, ad quos non requiritur gratia; v. c. scientia, & arte.

Non potest actus fidei per se à Deo pròhiberi, nec actus oppositus infidelitatis præcipi.

Ref. 5. Assensus fidei Catholicæ est per se & substantialiter supernaturalis, sicut & habitus à quo procedit, est per se infusus.

Actum aliquem esse per se supernaturalem, inde cognoscitur, si auxilium supernaturale semper, ratione ipsius, & non occasione adjunctarum difficultatum, requiritur ad eum eliciendum.

Intellectus ex sua natura non potest firmissimum assensum præbere, nisi veritatibus evidenter cognitis.

Potest tamen dari assensus quidam naturalis, circa idem objectum materiale fidei: ut patet ex fide hæreticorum.

Intellectus non fertur extra suum objectum quando ex motivo humano credit aliquid, sive naturale, sive supernaturale.

Damnatus est Pelagius, non quia dixit, actum aliquem fidei naturaliter elici posse, sed quia talem ad salutem sufficere existimavit.

Ref. 6. Non potest esse idem objectum formale fidei humanæ, & infusæ, ita ut quis naturaliter assentiatur rebus fidei, quia à Deo revelatæ sunt.

Esse supernaturale, dicit aliquid ex parte objecti fidei, & non solum denominationem extrinsecam ab actu supernaturali proveniente.

Duo actus specie distincti non possunt produci ab eadem potentia, circa idem objectum formale.

Non ideo actus fidei est supernaturalis, quia exigit auxilium supernaturale; quin potius ideo postulat fieri ab auxilio supernaturali, quia est in se supernaturalis.

Amor, desiderium, & delectatio sunt actus distincti specie: non tamen habent idem objectum formale.

Hæreticus non credit propriè aliquid, quia à Deo revelatum est, sed quia privato spiritu, vel
autho-

authoritate hominum ad hoc credendum ducitur.

Ref. 7. Major est certitudo fidei divinæ, quam humanæ, quod intellige de certitudine objectiva, non subjectiva.

Secundum rectam rationem, certitudo etiam subjectiva fidei divinæ major esse debet, quam humanæ.

Major quoque est certitudo fidei divinæ, quam naturalis scientiæ, ob rationem assentiendi magis infallibilem.

Et si cognitio, quæ per veram demonstrationem generatur, sit infallibilis, adhuc tamen fides est infallibilior.

CAP. IV. *Ref. 1.* Datur habitus quidem fidei infusæ, qui in intellectu proximè recipitur, tanquam in potentia à qua ipse actus fidei procedit.

Ejusmodi habitus habet propriè rationem virtutis intellectualis, quæ inclinat intellectum in verum, sicut virtus moralis inclinat voluntatem in bonum honestum.

Non est de ratione virtutis, ut feratur in objectum suum modo perfectissimo; sed sufficit quod semper feratur in bonum potentiæ, in qua est, nunquam in malum.

Fides independentè à charitate est vera virtus, si virtus spectetur secundum suam rationem intrinsecam, non autem si consideretur, ut conducit ad vitam æternam.

Charitas dicitur forma aliarum virtutum, quatenus valorem quendam moralem iis confert, earum actus referendo in Deum.

Unde intelligi potest, eandem esse fidem formatam, & informem; mortuam, & vivam.

Ref. 2. Ad credendum, præter habitum fidei, non requiritur lumen aliquod infusum, ab eo distinctum.

Licet autem scientiæ naturales supponant lumen

naturale, non tamen quod ab ipsa potentia intellectiva sit distinctum.

Non etiam requiruntur ad credendum, species aliquæ credendorum supernaturales, sed ad hoc sufficiunt species naturales, quibus apprehendimus supernaturalia, per analogiam ad naturalia.

Proprium fidei est elevare ad assensum, non autem efficere, ut objectum clariùs apprehendatur, quàm per species naturales apprehendi possit.

Interdum res fidei clariùs apprehenduntur, non quòd species supernaturales ad hoc concurrant, sed quia naturales meliùs, ex divina dispositione ordinantur.

Ref. 3. Ponendus etiam est aliquis habitus in voluntate, ut ex illius imperio intellectus moveatur ad assentiendum rebus fidei.

Habitus ille in voluntate residens est virtus propriè dicta, ex se, & sine ullo ordine ad finem aliquem extrinsecum.

Non est autem propriè virtus Theologica, sed moralis, eaque specialis, quæ studio sitas, vel obedientia fidei vocari potest.

Et si fidelis eliciat alios actus fidei speculativos, alios practicos, idem tamen realiter in eo est habitus fidei, qui simul est speculativus, & practicus.

Ref. 4. Licet non repugnet habitum fidei manere in Beatis, non tamen videtur conveniens eorum statui, ut ejusmodi habitum essentialiter obscurum retineant.

Probabiliter tamen manet in Beatis habitus prædictus voluntatis, quo perseveranter parati sunt subicere intellectum in obsequium fidei, si Deus id exigat.

Neque etiam manet habitus fidei in damnatis, et si character in iis maneat, ad distinguendos baptizatos à non baptizatis.

Illud

Illud autem Jacobi 2. Dæmones credunt, & contemiscunt; intelligitur de fide coacta, quam signorum evidentia in iis parit.

Habitus fidei remanet in animabus justorum, quæ in purgatorio torquentur; sicut habitus charitatis, & spei, quorum actus eliciunt.

Res. 5. Habitus fidei non manet in hæreticis, seu in iis qui alicui fidei articulo scienter dissentiunt.

Fides amittitur per solam infidelitatem, gratia vero justificans per quodlibet peccatum mortale, etiam fides maneat.

Fides potest esse major accidentaliter, idque tam extensive, quam intensive in uno Catholico, quam in alio.

CAP. V. Res. 1. Fides est medium omnibus hominibus ad salutem necessarium; utpote sine qua impossibile est placere Deo.

Fides habitualis est parvulis necessaria, & sufficit ad salutem; at adulti fide habituali, & actuali indigent.

Barbaræ nationes salvari possunt, quatenus et si fidem mereri nequeant, possunt impedire ne ad eam vocentur.

Pro quo nota hæc duo principia. 1. sine fide impossibile est salvari. 2. Deus vult ex se omnes salvos fieri.

Res. 2. Necessarium est credere de Deo, quæ ratione naturali probari possunt, ut omnes homines citius & certius divina cognoscant.

Unde credendum, Deum existere, esse æternum, omnipotentem, rerum omnium creatorem, infinite perfectum, &c.

Etiam Philosophi, qui prædicta attributa naturaliter cognoscunt, eorum fide indigent, ne salus in ipsis à naturali cognitione incipiat.

Res. 3. Necessarium etiam est ad salutem, non nulla de Deo credere, quæ lumen naturale superant.

Unde debemus credere, Deum esse gratiæ & res-

missionis peccatorum, in hoc sæculo, & gloriæ in futuro largitorem.

Fuit etiam olim, & nunc est, necessaria necessitate mediæ fides in Christum, & in Trinitatem, non quidem explicita, sed implicita.

Fuit quoque omni tempore necessarium credere immortalitatem animæ, præmia & pœnas alterius vitæ, & peccatum originale.

Res. 4. Fuit præterea aliquarum rerum fides semper necessaria ex præcepto: nimirum earum quas diximus necessarias necessitate mediæ.

In lege nova est præceptum credendi explicitè mysteria Trinitatis, & Incarnationis, aliosque fidei articulos in symbolo contentos.

Sunt etiam aliqua explicitè credenda in ordine ad operationem. In primis omnes scire debent præcepta Decalogi, & Ecclesiæ. Deinde orationem dominicam. Tum credere baptismum, pœnitentiam, & Eucharistiam esse sacramenta ad salutem necessaria, Christumque realiter in altari contineri.

Pastores tenentur prædicta non modo credere explicitè, sed etiam explicare, & defendere. At in rudibus non requiritur adeò distincta cognitio ejusmodi mysteriorum.

Sufficit ad salutem, quòd homo credat implicitè, quidquid continetur in scriptura sacra; modo antedicta credat explicitè.

Res. 5. Duplex est obligatio eliciendi actum fidei, quarum prior est directa, & per se; posterior verò indirecta, & per accidens.

Prior obligatio habet locum in infidelibus, quando articuli fidei sunt ipsis sufficienter propositi & explicati.

Et in infantibus baptizatis, quando primùm lumen rationis ipsis illuxit, & de rebus fidei sufficienter sunt instructi.

Probabile etiam est, vigere, directam obligationem elicien-

eliciendi actum fidei, quando quis graviter à Tyranno de fide tentatur.

Posterior obligatio viget, quando teneris elicere aliquem actum supernaturalem, ad quem actus fidei necessarius est.

Res. 6. Externa fidei confessio est necessaria ad salutem, non quidem semper, sed quando ea omiſſa, subtraheretur honor debitus Deo, & utilitas proximis impendenda.

Datur præceptum negativum, non negandi fidem, quod obligat sub peccato mortali, idque pro semper; ita ut fides neque directè, neque indirectè unquam exterius negetur.

Obligat etiam hoc præceptum, ad non ita simulandum negationem fidei, ut adstantes ex verbis, aut factis tuis judicent, te verè fidem abnegare.

Unde etsi uti liceat vestibus infidelium, quæ ob finem politicum nationem distinguunt, non tamen iis quæ ad cultum falsæ Religionis institutæ sunt.

Licet autem, ex gravi causa, comedere carnes veritas, cum infidelibus, adire eorum templa, eorumque concionibus interesse.

CAP. VI. *Res. 1.* Infidelitas positivè accepta, ut repugnat fidei, est peccatum; at infidelitas negativa, seu potius privativa, non est peccatum, sed pœna ex peccato Adæ profluens.

Quod ita intellige, ut illi habeant infidelitatem privativam inculpabilem, qui de fide nihil unquam audierunt; culpabilem verò, qui ea sufficienter audita, assensum cohibuerunt.

Potest dari non modo in infidelibus, sed etiam in fidelibus ignorantia invincibilis quorundam obiectorum supernaturalium fidei.

Imò & naturalium, ut quòd Deus existat, quòd habeat curam rerum humanarum, quòd peccatis nostris offendatur.

Res. 2. Infidelitas & fides sunt in intellectu, ut in
 4 6 proxil

proximo subjecto, in voluntate verò sicut in proximo motivo.

Quod sic accipe, ut infidelitas secundum rationem falsitatis, & malitiæ objectivæ sit subjectivè in intellectu; at secundum rationem malitiæ formalis, sit intrinsecè in voluntate, & extrinsecè in intellectu.

Nunquam contingit infidelitatem sola voluntate committi, sed necessariò tale peccatum consummatur in intellectu, ad nutum voluntati obediens.

Qui judicat non esse credendum, Deum, esse nisi vi demonstrationis, est infidelis, illiusque infidelitas est in intellectu.

Intemperantia sola voluntate committi potest, etsi non infidelitas, ob majorem dependentiam intellectus, quam appetitus sensitivi, ab illa.

Ref. 3. Infidelitas est majus peccatum iis quæ repugnant virtutibus moralibus, non autem iis quæ opponuntur virtutibus Theologicis.

Odium Dei non modo est peccatum gravius infidelitate, sed etiam omnium peccatorum gravissimum.

Desperatio quoad se est peccatum minùs grave odio Dei, & infidelitate; at quoad nos est peccatum periculosius.

Potest reperiri aliquod peccatum contra virtutes morales, gravius aliquo peccato contra fidem; v. c. homicidium, negligentia sciendi res fidei.

Ref. 4. Tres sunt infidelitatis species, nempe Paganismus, Judaismus, & Hæresis: secundum modum tenendi fidei, aut nondum susceptæ, aut susceptæ in figura, vel in veritate.

Ut quis dicatur hæreticus, non opus est ut aliquando veram fidem habuerit, sed sufficit quòd fidem Christianam exterius profiteatur, & quosdam illius articulos neget.

Omnis

Omnis infidelis vel credit in Christum, & est hæreticus; vel non credit, estque Judæus, si admittit figuras; & paganus, si non admittit. Unde constat divisionem prædictam infidelitatis esse adæquatam.

Ejusmodi infidelitates non distinguuntur specie, propriè loquendo, sed tantum accidentariò, quatenus repugnant fidei secundum magis, & minus.

Si infidelitas spectetur per respectum ad fidem, gravius peccant Hæretici, quàm Judæi, & hi quàm Gentiles, si verò attendatur corruptio eorum, quæ ad fidem spectant, res se habet ordine inverso.

Apostasia à fide non est quarta species infidelitatis, à præcedentibus distincta, sed circumstantia aggravans, quæ semper cum aliqua earum coincidit.

Communiter tamen dicuntur Apostatæ, qui fidem Catholicam abjiciunt, ut Paganismum, vel Judaismum sectentur.

Ref. 5. Ad hæresim non sufficit error positivus contra doctrinam fidei, sed præterea requiritur pertinacia.

Hæc pertinacia habet locum in eo, qui non vult dimoveri à sua sententia, etsi scias oppositam doceri ab Ecclesia Catholica.

Ille non est formaliter hæreticus, qui defendit suum errorem, ignorans sive invincibiliter, sive vincibiliter eum repugnare fidei Catholicæ.

Pauci sunt adulti inter hæreticos, qui ignorent se habere fidem alienam ab Ecclesia, quam scire tenentur veram esse: adeoque qui non sunt hæretici.

Ad hæresim non requiritur assensus positivus, quo quis judicet falsum esse, quod Ecclesia credit ut verum, sed sufficit dubium voluntarium de veritate illius.

Ref. 6. Licet cum hæreticis disputare, ad confutan-

dos errores, vel exercitii causa. Peccat tamen Catholicus, qui disputat tanquam de fide dubitans.

Licitum est de fide disputare coram simplicibus, qui ab hæreticis sollicitantur ad defectionem; non tamen coram iis, qui nihil audierunt diversum ab eo quod credunt.

Peccat publicè disputans cum hæreticis, nisi talis sit, ut veritatem solidè defendere, & simplicioribus qui adsunt, satis apertè declarare valeat.

Prohibitum est laicis sub pœna excommunicationis ferendæ, ne cum hæreticis disputent, nisi necessitas, aut gravis utilitas id postulet.

Non licet, cum periculo, hæreticorum libros legere. Et qui legunt, incurrunt excommunicationem summæ Pontifici reservatam, in locis ubi bulla Cœnæ recepta est.

Possunt Episcopi in Gallia, dare facultatem suis subditis, legendi libros hæreticorum. Imò & hæreticos revertentes in utroque foro absolvere.

DE SPE.

CAP. VII. **S**pes est virtus, utpote bonum faciens hærentem, & opus ejus bonum reddens.

Est virtus Theologica, attingens supremam regulam humanorum actuum, nempe Deum, cujus auxilio nititur, ad consequendam beatitudinem.

Unde distinguitur à charitate, quæ facit hominem adhærere Deo, propter seipsum; & à fide, quæ Deum respicit, ut est in nobis principium cognoscendi veritatem.

Fides est prior spe, & spes charitate, secundum viam generationis; at charitas ut forma virtutum, est prior spe.

Res. 2. Proprium & principale objectum spei Theologicæ, est ipsa beatitudo æterna; at objecta secundaria sunt auxilia gratiæ, aliaque media conducentia ad vitam æternam.

Hoc

Hoc ita intellige, ut Deus ipse sit materiale obiectum spei, quod scilicet tanquam summum bonum nostrum speramus.

Inordinatum est amare Deum propter se, tanquam propter finem cuius gratia, non tamen, tanquam propter finem cui, seu quia est summum bonum ipsius amanti.

Ipsa etiam beatitudo formalis est obiectum materiale spei: quatenus non speramus Deum secundum se, sed ut à nobis per visionem possidendum.

Res. 3. Obiectum formale spei Theologicæ est bonitas ipsius obiecti materialis, seu Dei clarè visi, non in se spectata, sed ut est nobis conveniens.

Unde interroganti, quid nos moveat ad sperandam beatitudinem, respondemus eam nos sperare, quia nobis est bona, non autem quia est nobis possibilis per gratiam.

Beatitudinis possibilitas non est motivum eam sperandi, sed tantum conditio sine qua, non potest quis efficaciter ferri in tale obiectum.

Ut alicui speremus beatitudinem, oportet nos ita ei conjungi per amorem, ut bonum illius apprehendamus tanquam nostrum.

Non licet sperare de creatura aliqua, tanquam de prima causa movente in beatitudinem, sed tanquam secundariò ad eam juvante.

Res. 4. Proximum subjectum spei est voluntas sicut actus illius est motus appetitus rationalis in bonum.

In viatoribus charitas non est sine spe, hæc tamen esse potest sine charitate, quamvis non sine fide.

Probabile est in beatis esse spei habitum, quo gaudent de præsentis animæ beatitudine, & futuram corporis gloriam sperant.

Spes non est in damnatis, ad quorum miseram conditionem

ditionem spectat, ut sciant eorum poenas fore perpetuas. Est tamen in animabus quæ torquentur in purgatorio.

Res. 5. Desperatio est peccatum de se mortale, quod non consistit in positiva nolitione beatitudinis, nec in iudicio aliquo intellectus quodcumque sit.

Ad illam tamen prærequiritur iudicium intellectus, quo quis iudicat, se non posse salvari, aut de facto non solvandum, aliudve simile.

Et consistit in actu voluntatis inde orto, quo quis statuit abjicere omnem sollicitudinem acquirendæ salutis, & media ad eam necessaria omnino negligere.

Potest esse desperatio cum infidelitate, & sine illa. Est cum infidelitate, si quis iudicet se non posse salvari sine illa, si iudicet tantum se non salvandum.

Desperatio interdum oritur ex luxuria, interdum ex acedia, qua ita dejicitur animus, ut nunquam putet se posse bonum arduum adipisci.

Res. 6. Præsumptio duobus modis committi potest. 1. sperando salutem, ut naturæ viribus possibili. 2. sperando veniam peccatorum, ut possibilem sine poenitentia; aut gloriam, sine meritis.

Utraque præsumptio conjuncta est cum hæresi, & prior dicitur Pelagiana posterior Lutherana.

Præsumptio est propriè species peccati in Spiritum sanctum; est tamen peccatum desperatione levius.

Hic agitur de præsumptione, ut opponitur spei Theologicæ, præterquam est alia opposita magnanimitati.

Præsumptio quæ innititur propriæ virtuti, oritur ex inani gloria, quæ verò inordinate innititur divinæ virtuti, oritur ex superbia.

Res. 7. Datur præceptum affirmativum spei, quod obligat, tum quando primum occurrit præceptum fidei,

fidei, tum quories aliquis tentatur, ut de misericordia Dei desperet, tum in fine vitæ.

Aliàs præceptum spei obligat per accidens, ut quando tenemur Deum orare, vel de peccatis dolere, &c.

Est etiam præceptum spei negativum, quod obligat ut nunquam desperes de consequitione beatitudinis, & nunquam præsumas te eam indebitè obtenturum.

DE CHARITATE.

CAP. VIII. **C**haritas est amicitia inter Deum & *Ref. 1.* hominem, fundata in eo quòd Deus suam beatitudinem homini communicat.

Licet non convivamus Deo, ratione vitæ corporalis, illi tamen convivimus ratione vitæ spiritualis.

Charitas non est Spiritus S. sed donum creatum diffusum in cordibus nostris, per Spiritum S.

Ref. 2. Charitas est virtus, summam humanorum actuum regulam, nempe Deum attingens.

Dare facilitatem agendi, spectat ad virtutes acquisitas non autem ad infusas, quæ solam agendi potentiam tribuunt.

Charitas est specialis virtus, specialem boni rationem in objecto suo attingens: esto interdum dicatur, omnis virtus, seque extendat ad opera omnia virtutum.

Charitas est una specie virtus, respiciens unum finem, nempe divinam bonitatem, & unam communicationem beatitudinis æternæ.

Quando S. Thomas ait, charitatem fundari in cōmunicatione beatitudinis, sensus est, Deum per charitatem diligi, secundum totam suam bonitatem, quæ attingitur à beatis.

Ref. 3. Charitas est virtutum five moralium, five Theologicarum præstantissima, attingens Deum ut in ipso sistat, non ut ex eo nobis aliquid proveniat.

eorum

Eorum quæ sunt infra nos, nobilior est cognitio, quàm dilectio; eorum verò quæ sunt supra nos nobilior est dilectio, quàm cognitio.

Ex eo quòd virtutes intellectuales sint ex se perfectiores moralibus, sequitur tantum præstantissimam inter illas esse perfectiorem nobilissima istarum.

Nulla est vera virtus simpliciter sine charitate, cuius proprium est hominem ordinare ad ultimum finem, qui in fruitione Dei consistit.

Potest tamen esse vera aliqua virtus secundum quid, seu habens essentiam, etsi non statum virtutis, sine charitate.

Charitas dicitur forma virtutum, quatenus per illam eorum actus ad ultimum finem ordinantur, & sunt meritorii vitæ aeternæ.

Charitas dicitur radix, fundamentum, & mater aliarum virtutum.

Ref. 4. Charitas nequit esse perfecta ex parte diligibilis, quatenus Deus non potest ab ulla creatura amari, quantum est diligibilis.

Potest tamen esse perfecta, ex parte diligentis, ita ut habens charitatem, Deum diligat quantum potest: quod aliter contingit in alia, aliter in hac vita.

In charitate distinguuntur, tres gradus, nempe incipientium, proficientium, & perfectorum, juxta diversa studia ad quæ homo perducitur per charitatis augmentum.

Quod tamen non impedit quominus & incipientes, & perfecti proficiant, quamvis eorum studium præcipuè in hoc non versetur.

Charitas vitæ est ejusdem speciei cum charitate patriæ, esto cognitiones speciei distinguantur, & amor vitæ sit liber, amor patriæ necessarius.

Non repugnat, quòd charitas sit minùs intensa, tam quoad habitum, quàm quoad actum, in aliquo beato, quam in aliquo viatore.

Abso-

Absolutè tamen dicendum est, charitatem patriæ esse perfectiorem charitate vitæ, ratione status longè diversi quem habet.

CAP. IX. *Ref. 1.* Charitatis objectum primum est Deus, secundarium verò multa quæ propter Deum diligenda sunt.

Ad hoc secundarium objectum reducuntur primum, creaturæ omnes capaces beatitudinis; secundò ea omnia quæ ad nostram, aut proximorum beatitudinem aliquo modo conducunt.

Unde homo ex charitate amat seipsum, non tamen ex vera amicitia, quæ unionem quandam, non unitatem importat.

Amat & peccatorem, non ut peccatorem, sed ut hominem: nec debet amicis peccantibus subtrahere amicitia beneficia, nisi sint insanabiles.

Amat etiam inimicum, quamvis non ut inimicum, ei que exhibet communia dilectionis signa, licet specialia non nisi in necessitate ei exhibere teneatur.

Non tamen illius charitas debet se extendere ad dæmones, sive qua dæmones sive qua Spiritus supernaturalis beatitudinis incapaces.

Verùm si agatur de objectis secundariis posterioris generis, homo diligit charitatem, creaturas irracionales, corpora nostra ipsosque dæmones quoad naturam spectatos, prout hæc omnia ad gloriam Dei conducunt.

Ref. 2. Est aliquis ordo in charitate, non quidem durationis, sed perfectionis, ita ut unum objectum perfectius diligatur quàm aliud.

Potest tribus modis unum à nobis perfectius diligere quam aliud. 1. objectivè. 2. appetitivè. 3. intensivè.

Secundum prædictum charitatis ordinem, debemus Deum, tanquam primam causam beatitudinis, magis quàm proximum, aut nos diligere.

In communicatione bonorum naturalium fundatur amor naturalis, quo creaturæ omnes Deum suo modo diligunt.

Ref. 3. Non tenemur Deum magis intensivè diligere quàm nos, aut proximos, sed sufficit quòd eum magis objectivè & appetitivè diligamus.

Amorem esse posse majorem appetitivè, etsi non sit major intensivè, ostenditur exemplo matris filium natu majorem magis appetitivè, & minorem magis intensivè diligentis.

Quamvis possit proximus intensius diligi quàm Deus, repugnat tamen quòd talis proximi dilectio sit ex vera charitate.

Ref. 4. Tenetur homo ex charitate, magis se diligere quàm proximum quem tantum ut beatitudinis socium respicit.

Non debet homo peccare, ut proximum liberet à peccato; teneturque sibi potius velle gratiam & gloriam, quàm omnibus aliis hominibus.

Si tamen necessitas spiritualis proximi exigeret, posset quis licitè, exemplo B. Martini aliquantulam beatitudinis dilationem optare.

In extrema proximi necessitate spirituali tenemur non modo bona temporalia, sed etiam vitam, si opus sit exponere, ut illi opitulemur.

At in gravi necessitate, non teneris succurrere proximo, cum probabili vitæ periculo, aut etiam cum notabili famæ, vel bonorum temporalium jactura.

Si tamen Respublica in tali necessitate versetur, ut quia hæreses, aut periculosa dogmata sparguntur in vulgus, teneris etiam cum vitæ periculo ei, si possis, succurrere.

Non teneris vitam propriam pro vita alterius privati exponere; potes tamen, ex motivo amicitia, gratitudinis, vel alterius virtutis.

Ref. 5. Teneris ex charitate unum proximum magis diligere, quàm alium; & Patres æqualitatem

com-

commendantes, volunt tantum omnes esse diligendos.

In necessitate extrema teneris potius ei opitulari, qui tibi sanguine junctus est, quam extraneo, licet sanctiori.

Qui tibi naturaliter juncti sunt, præferendi sunt iis cum quibus conjunctionem tantum spiritua-lem habes, idque in necessitate temporali, & spiri-
tuali.

Debes ut plurimum, non modo parentes, sed etiam alios consanguineos, saltem in primo gradu, præferre amicis, & benefactoribus.

Inter consanguineos primò debet præferri omni-
bus pater, secundò mater, tertio uxor, quartò filii, quintò fratres & sorores, ac tandem alii juxta cujus-
que gradum.

CAP. X. *Ref. 1.* Gaudium de bono divino est actus internus charitatis, non quidem primarius, sed se-
cundarius.

Gaudium de bono divino in se, non potest adjun-
ctam habere tristitiam, potest tamen ut participatur à nobis.

Non potest esse in nobis plenitudo gaudii, ex parte rei de qua gaudemus.

Neque in hoc statu potest gaudium de Deo esse plenum, quantum esse potest ex parte nostra: at in beatis est plenum, & super plenum.

Ref. 2. Pax etiam est actus charitatis, per quam fit ut omnes nostri appetitus ferantur in Deum, & cum proximi appetitu concordent.

Paci opponitur dissensio hominis ad seipsum, & ad alium; concordia verò hæc sola duntaxat.

Omnia pacem appetunt, sicut & aliquod bonum, & remotionem eorum, quæ illius assequutionem impe-
dite possunt.

Duplex est pax, alia vera, alia falsa: & illa adhuc duplex, perfecta quæ in alia vita habetur, imperfecta, quæ in ista.

Dissen-

Dissensio in opinionibus non repugnat charitati, aut paci imperfectæ istius vitæ, sed perfectæ alterius, ubi veritas plenè cognoscetur.

Pax procedit à virtute charitatis, cui proinde opponitur dissensio, ratione pacis; sicut odium ratione dilectionis; & acedia, seu invidia ratione gaudii.

Misericordia non est propriè actus charitatis, sed alterius virtutis qua homo doler de malo proximi, ut est quædam miseria, quæ illius opera sublevari potest.

Beneficentia interdum sumitur pro externa executione actus interni elicitæ à charitate: at generatim, ut significat collationem beneficii, ad varias virtutes spectare potest.

Ref. 3. Septem sunt opera misericordiæ, seu eleëmofynæ corporalis, hoc versu comprehensa,

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Datur grave præceptum subveniendi per eleëmofynam proximo, in extrema necessitate constituto.

Quod præceptum viget, quando probabiliter non constat aliquem ei mox subventurum, etsi multi sint qui possint illi opitulari.

Etsi tunc non tenearis facere eleëmofynam, ex bonis tuo statui omnino necessariis, teneris tamen ex bonis, sine quibus decenter & commodè vivere nequis.

Imò probabilius est, teneri ex superfluis statui succurrere proximo, in gravi, quamvis non extrema necessitate constituto.

Non satisfacis præcepto eleëmofynæ, mutuando pecuniam extremè indigenti, seu qui non habet aliquid sive in re, sive in spe.

Ref. 4. Præceptum dandi eleëmofynam magis obligat Ecclesiasticos, quàm Laicos.

Tenentur Ecclesiastici in eleëmofynas, aliavè pia opera expendere, quidquid ex redditibus beneficii,

beneficii, congruæ eorum sustentationi superfluum est.

In congrua eorum sustentatione potest reperiri infimum, medium, & summum, quod excedi nequit.

Unde quod superest in eleëmofynas erogari debet; si quid verò parcius vivendo, ex summa permiffa seponitur, instar bonorum patrimonialium expendi potest.

Congrua portio assignari potest beneficiario, tum juxta qualitatem beneficii, tum juxta qualitatem personæ.

Clerici habent verum dominium eorum fructuū, quos ex beneficiis percipiunt.

Peccant graviter, partem quæ eroganda erat pauperibus, in præfanos usus expendendo; non tamen tenentur ad restitutionem.

Unde peccant graviter ex iis fructibus testando, testamentum tamen valet.

At regulares beneficiarii, etsi sint Episcopi, non acquirunt dominium fructuum, qui eorum beneficiis annexi sunt.

Res. 5. Non possunt famuli dare eleëmofynam ex bonis dominorum, nisi accedente saltem tacito eorum consensu.

Non possunt prodigi, minores, aut pupilli de suis bonis disponere, absque curatorum, vel tutorum consensu.

Filius familias potest facere eleëmofynas ex bonis suis castrensibus, aut quasi castrensibus.

Item ex iis quæ ad congruam sustentationem, vel ad recreationem ei dari solent.

Potest uxor dare eleëmofynas, non modo ex bonis paraphernalibus, si quæ habet, sed etiam ex bonis communibus, juxta proprium statum.

Si maritus in amentiam incidat, absoluta domus administratio devolvitur ad uxorem, secus si tantum à domo absit.

Superio-

Superiores Regularium non possunt facere eleëmofynas, ex bonis monasterii, nisi juxta regulam, & constitutiones.

At inferiores non possunt de aliqua re, etiam ad victum concessa, disponere sine consensu superioris, nisi quando peregrinantur.

Potest aliquis facere eleëmofinam ex bonis propriis, quæ honestè acquisivit, & quorum habet administrationem.

In necessitate extrema potest subveniri pauperi ex bonis alterius, si aliter illius indigentia levare nequit.

Potest foemina facere eleëmofynam, ex bonis per meretricium acquisitis.

Res. 6. Correctio fraterna est unum ex septem operibus misericordiae spiritualis, hoc versu contentis

Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Obligat quando putas eam necessariam, & utilem ad proximum, sine gravi tuo damno avertendum à peccato.

Ad eam tenentur inferiores & superiores; sed illi ex charitate, aut misericordia, isti etiam ex justitia, ratione officii.

Privati non tenentur aliorum vitæ invigilare, at superiores tenentur in inferiorum mores inquirere; qui tamen cavere debent, ne nimium sint suspiciosi, aut delationibus facilè aures præbeant.

Non tenentur privati, nisi sub veniali, corripere peccata ex se venialia; at superiores interdum tenentur sub mortali.

Privati non tenentur alios corripere, quando nullus speratur fructus ex correptione: at superiores etiam tunc ad id tenentur.

Nec tenentur privati, cum gravi suo damno corripere proximum, in gravi tantùm necessitate spirituali constitutum; superiores verò tenentur, etiam cum vitæ periculo.

Pec-

Peccantes ex ignorantia vincibili debent corripi, item peccantes ex ignorantia invincibili, si fructus ex ea correptione speratur.

Superiores ab inferioribus cum modestia corrigantur, & privatim, nisi ob periculum fidei, opus sit eos publicè arguere.

Ref. 7. Ordo correctionis fraternæ est sub præcepto, ita ut non liceat occultum alicujus peccatum deferre ad superiorem, quin secreta admonitio præcesserit, primò sine testibus, secundò, si opus sit, cum testibus.

In peccatis quæ vergunt in grave aliorum detrimentum, non opus est prædictum ordinem servare, sed statim ad denunciationem procedi potest.

Si prælatus præcipiat subditis, ut peccata quæ fortè corrigenda norunt, ipsi revelent, hoc præceptum debet intelligi, salvo ordine fraternæ correctionis.

Post admonitionem sæpius factam, adhuc per eam procedendum est quandiu spes probabiliter habetur de correptione.

Est autem totaliter à correptione cessandum, quando probabile est, correptum inde deteriorem reddendum.

CAP. XI. *Ref. 1.* Charitati secundum se duo vitia opponuntur, nempe odium Dei, & proximi.

Deus secundum se spectatus, non potest odio haberi, sed tantum quatenus infligit pœnam, & prohibet peccata.

Oidium Dei est maximè peccatum in Spiritum S. non ut specialis species, sed tanquam quid inclusum in omni specie peccati in Spiritum sanctum.

Oidium proximi est peccatum, si in eo natura, aut gratia odio habeatur: at non ad odium, sed potius ad amorem pertinet, fratrem odisse ut peccatorem.

Nunquam licet proximum odisse, odio inimicitia, interdum tamen licet aliquem odisse, odio abominationis, nempe peccatorem, ut sic.

Et si non liceat velle, malum proximo, ut illi malum est, licet tamen ex aliquo bono fine.

Imò multi putant licere, ob emolumentum aliquod temporale, optare mortem alicujus. Verum hoc in praxi periculosum videtur.

Inter peccata contra proximum, odium est majus, si spectetur deordinatio peccantis, at si spectetur nocumentum, homicidium, adulterium, aliaque externa peccata sunt pejora odio.

Odium non est vitium capitale, ex quo scilicet alia vitia progerminent. Ipsum autem oritur ex invidia, sicut ex delectatione causatur amor.

Res. 2. Gaudio charitatis, ut est de bono divino, opponitur a cedia: ut autem est de bono proximi, invidia.

Acedia est secundum se mala, ut est tristitia de bono divino; & secundum effectum, quatenus ita hominem aggravat, ut eum retrahat à bono opere.

In luxuria, impugnatio peccati est vincenda fugiendo, in acedia verò, resistendo.

Acedia, ut dicit tristitiam de bono divino, est speciale vitium, charitati repugnans: at tristitia de bono spirituali singularum virtutum, ad vitia opposita pertinet.

Acedia, ut inchoatur in sensualitate, est tantum peccatum veniale, ut autem in ratione perficitur, est peccatum mortale.

Acedia est recessus mentalis à bono divino, cui oportet mentem inharere ex necessitate.

Meritò ponitur inter vitia capitalia, ejusque sex filia numerantur.

Invidia est tristitia de bono proximi, quatenus apprehenditur ut diminutivum propriae gloriae & excellentiae.

Unde ad illos tantum habetur invidia, quibus homo vult se aequare, vel præferre in gloria.

Tristitia de bono alterius, in quantum sibi ex hoc imminet periculum alicujus nocumenti, est potius timoris effectus, quam invidiae, Quan-

Quando aliquis tristatur, non quod alter bona spiritualia habeat, sed quia ipse caret, zelus est laudabilis.

Tristari de bono alterius, quia eo indignus est, hoc vocatur Nemesis, seu indignatio.

Invidia est peccatum capitale varias habens filias, & mortale ex genere suo, sunt tamen quidam illius motus veniales in sensualitate.

Ref. 3. Paci opponuntur discordia, quæ est in corde; & contentio, quæ est in ore.

Discordare per se & scienter à bono divino, & à bono proximi, in quo quis debet consentire, est ex se peccatum mortale: at non discordare per accidens, & præter intentionem.

Verùm prior discordia potest interdum esse duntaxat venialis, & posterior mortalis.

Tripliciter possumus discordare cum aliquo. 1. quoad mala 2. quoad consilia. 3. quoad præcepta.

Discordia est filia superbiæ, vel inanis gloriæ, potest tamen ex parte causari etiam ab invidia.

Distinguitur à rixa, quæ consistit in exteriori opere, & causatur ab ira, animum movente, ad nocendum proximo.

Impugnatio veritatis est triplex materialis, formalis, & virtualis; prima non est ex se mala, secunda tamen & tertia sunt ex se peccatum mortale.

Impugnatio falsitatis cum debito modo acrimoniæ est laudabilis, cum inordinato modo, est peccatum veniale, & interdum mortale.

Contentio, sicut & discordia est filia inanis gloriæ, cuius proprium est propriam excellentiam querere.

Ref. 4. Inter vitia pertinentia ad opus paci opposita, schisma numeratur, quod est speciale peccatum, intendens se ab unitate Ecclesiæ separare.

Schismatici dicuntur, qui subesse renuunt summo Pontifici, & qui membris Ecclesiæ ei subditis, communicare renuunt.

Schisma & hæresis sunt diversa vitia, quicumque tamen est hæreticus, est etiam schismaticus; at potest quis esse schismaticus, etsi non sit hæreticus.

Infidelitas ex se est gravius peccatum schismate, potest tamen contingere, ut quidam schismaticus gravius peccet, quàm quidam infidelis.

Potestas ordinis manet in schismaticis, & hæreticis, qui proinde possunt ea uti validè, sed non licitè: at potestas jurisdictionis in iis non manet.

Congruum est ut schismatici per potestatem spiritualem coërceantur, & excommunicentur.

Res. 5. Bellum etiam numerari solet inter vitia externa operis, paci opposita.

Ut bellum sit justum tria requiruntur. 1. auctoritas Principis bellum indicentis. 2. causa justa. 3. intentio recta bellantium.

Bellum duplex est defensivum, & offensivum, & utrumque justè suscipi potest.

Prima ex dictis conditionibus intelligitur de bello offensivo, secunda verò non habet locum, quando condigna satisfactio offertur.

Non potest bellum moveri, quando causa dubia est, & agitur de re ab alio possessa.

Bellum per se loquendo, & seclusa ignorantia, ex utraque parte justum esse nequit.

Milites subditi tenentur militare, quando aperte non constat de injustitia belli, imò & extranei in eo casu militare possunt.

Possunt clerici, etiam sacerdotes, & Episcopi in necessitate bellare; maximè si imperium Principis, cui subditi sunt, accedat.

Fides hosti data, servanda est, nisi coactus dederis, vel promissio in grave damnum commune vergat, aut ille primus fidem violaverit.

In necessitate licitum est bellare in die festo, non extra illam.

Res. 6. Opponitur etiam paci rixa, quæ importat
quan-

quandam contradictionem in factis, est quæ veluti quoddam privatum bellum.

Non est licitum duellum, si ineatur ad vanam ostentationem dexteritatis, vel ad oblectationem spectantium.

Non etiam licitum est duellum ad purgationem criminis, nec ad vindicandam propriam injuriam.

Nec potest licitè duellum ab aliquo acceptari, ne in honore apud mundanos lædatur.

Quisque tamen dicere potest, se paratum esse iusta defensione sibi consulere, si aliquis eum invaserit.

Multò magis illicitum est acceptare duellum, propter defensionem rerum externarum.

Potest tamen duellum iustè iniri inter aliquos, auctoritate Principis, ne pugna cum gravi periculo, inter integros exercitus ineatur.

Rixa intendit alium lædere eo sciente & repugnante, quod magis ex ira, quam ex odio oritur.

Opponitur etiam paci seditio, quæ est speciale peccatum, speciali bono, nempe unitati & paci multitudinis, oppositum.

Seditio est ex genere suo peccatum mortale, eoque gravius, quò bonum commune est præstantius privato.

CAP. XII. *Res. 1.* Scandalum est dictum, vel factum minus rectum, præbens alteri occasionem ruinæ.

Duplex est scandalum, activum, & passivum: activum est quando dictum, vel factum est alteri per se causa peccandi, passivum, quando per accidens.

Interdum est scandalum activum, cum passivo: interdum activum, sine passivo: aliquando passivum, sine activo.

Res. 2. Non modo scandalum activum est peccatum, sed etiam passivum.

Scandalum passivum non est speciale peccatum, activum verò directum & per se, est speciale peccatum scandali, distinctum ab aliis omnibus peccatis.

Unde directè alicui suadens adulterium, non tantùm est reus adulterii, sed etiam scandali in confessione declarandi.

At scandalum activum, quod tantùm indirectè & per accidens est alteri causa ruinæ, non est peccatum speciale, sed vt summum circumstantia aggravans.

Ref. 3. Scandalum passivum interdum est peccatum tantùm veniale, interdum mortale, Idem dic de activo, sive sit per accidens, sive per se.

Etsi nonnulli dicant, peccatum esse mortale, aliquem directè impellere ad veniale, probabilius tamen est non esse nisi veniale.

Quod verum est, etsi quis per peccatum mortale directè alium impellat ad veniale.

Scandalum est mortale, quando probabile est alios ex peccato sive mortali, sive veniali ad mortale inducendos.

Ref. 4. Bona spiritualia ad salutem necessaria non sunt dimittenda, propter aliorum scandalum, non necessaria, prætermitti non debent ob scandalum Phariseorum, sed propter scandalum pusillorum differenda sunt, aut occultanda.

Ad vitandum scandalum, nunquam cessat obligatio servandi præcepta negativa: imò non licet propterea cessare ab observatione præcepti affirmativi.

Unde non debet foemina abstinere die festo ab auditione sacri, etsi sciat illius occasione aliquem peccaturum.

Peccatum veniale committendum non est ad vitandum aliorum scandalum, ac proinde nec ut quis caveat mortale.

Nemo potest ad vitandum scandalum, dare bona aliena, quorum habet dispensationem interdum tamen eorum repetitionem differre debet.

Nemo tenetur per se loquendo, ad vitandum scandalum, etiam pusillorum: gravem in propriis bonis temporalibus iacturam facere.

Ref. 5.

Res. 5. Peccatum est vendere res indifferentes, quibus homines communiter malè uti solent, qualia sunt venenum, falsa clavis, &c. nisi moraliter constet, eumentem non malè usurum.

Non est peccatum vendere res indifferentes quibus homines benè uti solent, qualia sunt arma: nisi constet, eumentem malè usurum.

Peccant caupones tempore prohibito carnes hospitibus indiscriminatim præparantes. Quod verum est, etsi eorum defectu, alii essent porrecturi.

Non peccant famuli ministrando dominis in rebus ex se indifferentibus, quæ non nisi remotè malo usui serviunt.

Imò possunt ex gravi causa, iis ministrare in rebus majorem connexionem cum peccato habentibus: non autem in iis quæ sunt intrinsecè malæ.

A peccato excusantur locantes domos meretricibus, si absit scandalum.

Volenti grave malum committere, non licet ex probabili sententia, suadere ut committat levius.

Non tamen est illicitum, volenti committere majus malum, proponere minus. Verùm hoc quoad proximum satis periculosum videtur.

LIBER IV.

DE RELIGIONE.

CAP. I. **R**eligio hic sumitur pro virtute, qua inclinamur ad cultum & honorem Deo exhibendum.

Res. 1. Non est virtus Theologica, sed moralis, quæ ut objectum quod respicit cultum divinum, Deum verò ut objectum cui.

Medium in ea accipitur non secundum passiones, sed secundum æqualitatem, inter operationes quæ sunt ad Deum.